

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tat-30 ta' April, 2003

Citazzjoni Numru. 85/2002/1

Ruth Attard *gia Cesare*

vs

Alexander Cesare u d-Direttur tar-Registru Pubbliku

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-attrici u-l-konvenut zzewgu fit-tlieta (3) ta' Marzu tassena 1990, fil-Knisja ta' San Bert f'Hal-Tarxien, u cioe' ftit zmien wara li saru jafu lil xulxin u ftit wara illi huma saru jafu illi l-attrici kienet harget tqila.

Illi dan iz-zwieg gie skritt fir-registri tar-Registru Pubbliku bhala Att taz-Zwieg Numru 199 tas-sena 1990;

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi sussegwentement ghac-celebrazzjoni ta' dan iz-zwieg twieldet tifla Loriane.

Illi l-kunsens tal-kontendenti kien vizzjat ghax kien soggett ghal vjolenza morali jew bizgha;

Illi l-kunsens tal-kontendenti kien ivvizlat ukoll b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħhom;

Illi l-kunsens ingħata bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew għad-dritt ghall-att taz-zwieg;

Illi għalhekk l-istess atttici tablet li l-konvenut jghid ghaliex din l-Onorabbi Qorti m'għandiekk:

- 1) Tiddikjara z-zwieg kontratt bejn Ruth Attard già Cesare u Alexander Cesare fit-tlieta ta' Marzu 1990 null u bla effett għal kull fini u effett tal-ligi;
- 2) Tordna lill-konvenut Direttur tar-Registru Pubbliku jannota tali nullita' ta' l-Att taz-Zwieg numru 199 tas-sena 1990;

Bl-ispejjeż kontra l-konvenut li jibqa' minn issa ingunt għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici w il-lista ta' xhieda u dokumenti esebiti a fol 3 sa 5 tal-process;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut id-Direttur tar-Registru Pubbliku tat-22 t'April 2002 a fol 12 tal-process fejn gie eccepit:

1. Illi huwa mhux edott mill-fatti kif dikjarati fic-citazzjoni odjerna;
2. Illi għandu isir id-debitu avviz fil-Gazzetta tal-Gvern ai *termini* tal-Artikolu 254 tal-Kap 16;

Kopja Informali ta' Sentenza

3. Illi l-esponent m'ghandux jigi soggett ghall-ispejjez tal-kawza odjerna;
4. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda a fol 12 u 13 tal-process.

Rat il-verbal tal-15 ta' Mejju 2002.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut Alexander Cesare tal-21 t'Ottubru 2002 a fol 17 tal-process fejn gie eccepit:

1. Illi filwaqt li l-esponenti jaqbel li z-zwieg celebrat bejn il-partijiet fit-3 ta' Marzu 1990 huwa null u bla effett ghal finijiet kollha tal-ligi, jeccepixxi illi hu ma kienx il-kawza ta' tali nullita` u ghaldaqstant m'ghandux issofri spejjez;
2. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda a fol 17 u 18 tal-process.

Rat il-verbal tad-29 t'Ottubru 2002 fejn inghata digriet tal-affidavit lill-partijiet ta' sittin jum kull wiehed u l-partijiet iddikjaraw li hlied ghall-istess m'ghandhomx provi aktar. Il-kawza giet differita ghas-sentenza għat-30 t'April 2003.

Rat in-nota tal-attrici tat-22 ta' Novembru 2002 fejn peremzz tagħha esebiet zewg affidavits.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

(A) PROVI PRODOTTI.

Illi l-attrici **Ruth Attard** fl-affidavit tagħha qalet:

"Nibda billi nghid li fl-eta ta' hmistax-il sena sirt naf lil Alexander Cesare li kelly dsatax-il sena. Niftakar li kont iltqajt mieghu il-Belt darba fost l-ohrajn u bdejna nohorgu flimkien. Dak iz-zmien jien kont ghadni immur l-iskola u kont Form 4 meta Itqajt ma' Alexander.

Fiz-zmien li konna nohorgu flimkien ma konniex nidhlu għand xulxin semplicelement niltaqghu f'postijiet regolarment.

Darba fost l-ohrajn indunajt illi jien kont tqila. Niftakar li jiena kont avvicinajt lil Alexander li kien mieghi meta għamilt it-testijiet u hemmhekk iddecidejna li nitolbu l-intervent ta' terza persuna sabiex jinforma lill-genituri tieghi u tieghu b'dak li kien gara.

Niftakar illi Alexander kien mar ikellem lil Dun Gorg Spiteri. Dun Gorg min-naha tieghu kien avvicina lil genituri tieghi imma dak il-hin jiena ma kontx prezenti.

Wara dak inhar niftakar illi bdiet issir pressjoni fuqi sabiex nizzewweg lil Alexander Cesare. Is-sitwazzjoni kienet li missieri kien iddecieda li jiena nizzewweg u hekk kelly jsir.

Irrid nghid li missieri u ommi kienu inghataw il-parir sabiex jiena u Alexander ma nizzewgux billi konna ghadna zghar. Nghid għalija jiena kien ghad kelli biss hmistax-il sena meta hrigt tqila u z-zewwigt ta' sittax-il sena. Fil-fatt jiena izzewwigt nhar il-3 ta' Marzu 1990.

Niftakar li meta avvicinajna lill-kappillan tal-parrocca Madonna ta' Lourdes Rahal Għid Fr. Raphael Pace sabiex nizzewgu fil-knisja dan kien oppona għal dan iz-zwieg.

Niftakar li missieri u Alexander kienu maru l-kurja sabiex jingab permess specjali biex ahna inkunu nistgħu nizzewgu fil-knisja.

Fl-ahharnett, jiena nghid li jiena kont izzewwigt lil Alexander mhux ghaliex ridt verament li nizzewweg lili izda ghaliex ic-cirkostanzi u l-pressjoni li saret fuqi waslitni sabiex nizzeweg minghajr ma effettivamente ridt.”

Illi **Mary Attard**, omm l-attrici xehedet hekk fl-affidavit tagħha:

“Nibda billi nghid li jiena omm l-attrici Ruth Attard mizzewga Cesare. Niftakar li Ruth meta kellha hmistax-il sena kienet bdiet tohrog ma' Alexander Cesare u cioe' il-konvenut.

Wara ftit taz-zmien li sirt naf li Ruth kienet qed tinnamra ma' dan Cesare, u cioe' madwar tlett xhur wara li bdiet tohrog mieghu, kelli nsir naf li Ruth kienet haret tqila.

Meta sirna nafu li Ruth kienet harget tqila, jiena u missierha li dak iz-zmien kien għadu haj, konna hadniha bi kbira hafna.

Niftakar li meta kien inqala' l-kaz, konna gejna avvicinati minn Dun Gorg Spiteri u minn missier Alexander Cesare. Dawn kienu issuggerew li Alexander u Ruth ma jizzewgux billi kien għadhom zghar.

Niftakar li missier Ruth ma kien qabel xejn ma dan u kien insista li Ruth u Alexander jizzewgu minnu fih.

Inzid nghid li r-ragel tieghi kelli r-ragunijiet tieghu għalfejn għamel pressjoni sabiex Ruth u Alexander Cesare jizzewgu. Ir-raguni kienet illi missier ir-ragel kelli fuq ic-certifikat li ismu ma kienx magħruf u għalhekk, kienet twegħħu hafna l-fatt li jkun hemm xi hadd mill-familja li jigrilu l-istess.

Irrid nghid li dak iz-zmien li Ruth kienet harget tqila, hi kienet għadha tmur l-iskola u għalhekk kont iddecidejt li ma nibghathiex aktar minhabba dak li kien gara.

Irrid nghid li Ruth izzewget minhabba l-insistenza kbira li saret da parti ta' missierha.”

(B). PRINCIPIJI LEGALI.

Illi l-artikolu 19(1) jipprovdi li “*b’zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta’ dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(a) jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika jew morali, jew biza’.

(d) jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’diffett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha, jew b’anolomija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg.

(f) jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta’ xi wieħed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewwga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg.”

Illi min-naha tieghu il-konvenut qed jaqbel illi hemm raguni ghall-annullament taz-zwieg, izda fil-fatt qed jghid li dan huwa kkawzat għar-ragunijiet imputabbi lill-attrici.

Illi nonostante li ma saritx opposizzjoni ghall-annullament ta’ dan iz-zwieg da parte tal-konvenut Alexander Cesare, xorta din il-Qorti għandha tezamina jekk it-talba attrici hijiex legalment fondata, u dan ghaliex l-istitut taz-zwieg huwa l-bazi li fuqu hija mibnija s-socjeta` nostrali.

Illi infatti fis-sentenza **“Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia”** (P.A. (RCP) 29 ta’ Mejju 2002) ingħad:-

“Illi għalhekk din il-Qorti xorta għandha tidhol sabiex akkuratamenteż tezamina l-provi sabiex tara u fl-ahħarnett tiddeċiedi jekk l-provi prodotti wasslux ghall-konvincipjum morali fil-gudikant li jaccetta t-talba attrici għan-nullita’ tal-istess zwieg”.

*"Illi dan għandu sinifikat iktar partikolari f'kazijiet ta' din ix-xorta ghaliex anke fil-kaz ta' ammissjoni tat-talbiet attrici f'kaz ta' nullita' ta' zwieg fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia** (A.C. 15 ta' Jannar, 2002 - Citaz. Nru: 165/95/VDG" gie affermat il-principju "din il-Qorti ma kienitx tkun ezonerata milli tisma', u naturalment tezamina u tivvaluta, il-provi sabiex tassigura ruhha li hemm bazi legali ghall-annullament mitlub (ara "**Angela Spiteri xebba Selvaggi vs Joseph Spiteri**", (Prim' Awla, 4 ta' Novembru 1994); "**Carmel sive Charles Camilleri vs Teresa Camilleri**", (Prim' Awla, 3 ta' Ottubru 1995); "**Evelyn Agius vs John Borg**", (Prim' Awla, 4 ta' Ottubru 1995); "**Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri**", (Prim' Awla, 10 ta' Novembru 1995); "**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**", (Prim' Awla, 21 ta' Novembru 1995); "**Terrence Richard vs Maria Concetta Richard nee' Goodlip**", (Prim' Awla, 22 ta' Frar 1996); "**Alfred Tonna vs Maria Tonna**", (Prim' Awla, 31 ta' Jannar 1996); "**Bernardette Debono xebba Gauci vs Mario Debono**", (Prim' Awla, 16 ta' Settembru 1996)".*

Illi dwar l-artikolu 19(1) (a) tal-Kap 255 din il-Qorti kif presjeduta fis-sentenzi "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg**" (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" (Cit. Nru. 1019/98/RCP deciza fid-9 ta' Marzu 2000) diga' kellha okkazjoni tistudja dan is-sub-artikolu għal dak l-aktar li jirrigwarda biza' u għalhekk din il-Qorti tagħmel riferenza ghall-istess sentenzi u għall-principji hemm enuncjati.

Illi għalhekk fl-ewwel lok dan il-kaz ser jigi trattat abbazi tal-artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255 li jipprovdli li zwieg huwa null :-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew bil-biza'"

Illi kif ingħad fil-kaz "**Carmelo sive Charles Saliba vs Mary Saliba**" (P.A. (VDG) deciza fl-14 ta' Awissu 1995):-

“... ... biex pressjoni indipendentement minn konsiderazzjonijiet ohra, tista’ tinvalida l-kunsens matrimonjali, din il-pressjoni trid tamonta ghal vjolenza morali jew biza’ esterna ta’ natura rresistibbli, cjoe` trid tkun pressjoni li ddeterminat kompletament l-ghoti ta’ dak il-kunsens.”

Illi inoltre fis-sentenza “**Anna Magro apparentement mizzewga lil Victor Rizzo vs Victor Rizzo**” (P.A. (SBC) deciza fit-13 ta’ Marzu 1984) saret espozizzjoni tal-kuncett ta’ vjolenza u biza’ f’din il-materja. L-espert f’dik il-kawza jsostni li sabiex vjolenza morali twassal ghall-effett li jinvalida:

“trid tkun (i) ingusta, (ii) gravi, u (iii) determinanti.”

Illi wkoll, fil-kaz “**Anthony Gatt vs Doreen Gatt**” (P.A. (F.D.) deciza fil-25 ta’ Gunju 1993), l-espert tal-Qorti fisser li:

“... il-vjolenza morali trid tkun ta’ natura tali li tkun invincibbli u ma taghti ebda possibbilta` lil min ikun li jisfuggi minnha.”

Illi l-biza’ tista` tkun ukoll “reverenzjali” bhal per ezempju l-biza’ lejn genitur jew superjur. Fil-kaz “**Shirley Anne mart Abdul Fatah xebba Perry vs Dr. A. Mifsud et**” (P.A. - 22 ta’ Novembru 1982) il-Qorti spjegat:-

“Il-biza’ ta’ nies li huma superjuri jew il-genituri tista’ f’certi kazi tkun tali li taffetwa l-kunsens. B’dan mhux qed jigi ntiz, biza’ fis-sens ta’ suggizzjoni esagerata, imma trid tkun gravissima u ta’ certa entita’. L-indinjazzjoni tal-genituri kbira kemm tkun kbira ma għandhiex tigi konsiderata bhala gravi. Il-biza’ li wiehed jitkeċċa mid-dar jew li jitlef xi wirt, jew li jsorri xi danni finanzjarji mhux bizzejjed. Izda jekk ikun hemm theddid, glied spiss, u minacci serji u gravi, dawn jistgħu jaffetwaw il-persuni b’biza’ li taqa’ taht l-artikolu 19 (a).”

Illi ma hemmx dubju li l-biza’ tista’ tkun immedjata, ghaliex kreata minn persuna direttament fuq persuna ohra, jew

medjanti sitwazzjoni li tikkawza certu biza' f'dak li jkun, u dan huwa kaz klassiku ta' kif biza' tista' tinholoq kawza ta' sitwazzjoni li persuni jsibu ruhhom fiha, *stante* li mix-xhieda prodotta mill-konvenut, il-fatt li l-attrici nqabdet tqila, ikkawza xokk sostanzjali fuqu, anke peress li huwa rrealizza l-konsegwenza tal-azzjonijiet tieghu, kemm ghal dak li jirrigwarda l-hajja personali tieghu, u kemm dik tal-attrici, u fl-ahharnett fil-konfront tal-istess wild, u mhux lanqas tal-genituri tal-partijiet.

Illi fil-kaz odjern din il-Qorti thoss li dawn l-elementi gew ippruvati fil-konfront tal-attrici, ghaliex mill-provi prodotti jidher car li appart i-fatt li l-attrici kellha xokk fuqha li hija harget tqila meta kienet għadha l-iskola u meta kellha biss 15-il sena, id-deċizjoni biex hija tiehu l-istat tagħha taz-zwieg giet mehuda għaliha minn missierha, li meta raha f'dik il-kundizzjoni ma ra l-ebda triq ohra hlief li l-attrici tizzewweg. Dan fil-fatt sar ukoll kontra dak li qal il-Kappillan tal-Parrocca ta' Lourdes f'Rahal Għid, Fr Raphael Pace, li kien oppona ghall-istess zwieg u minkejja dan missier l-attrici u l-konvenut sahansitra marru l-Kurja sabiex jigi akkwistat permess specjali sabiex l-attrici tkun tista' tizzewweg.

Illi l-attrici ssottomettiet illi z-zwieg bejnha u bejn il-konvenut għandu jigi dikjarat null *inter alia* abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jghid:

"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet esenziali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet esenziali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar** **gia` Borg**" (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza "**Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porella Flores et noe**" (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich, P.J.**, "**Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated.**" (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenziali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza “**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**” (P.A. (VGD) 10 ta’ Settembru 1997) inghad wkoll li:

“*Kwantu għad-difett serju ta’ diskrizzjoni ta’ gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju jrid ikun hemm inkapacita’ psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (“**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**” – P.A. 21 ta’ Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta’ nkompatibilita’ ta’ karattru, jew ta’ decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar “anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg”. Il-Qorti tosserva li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux semplicement diffici, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg ossia jassumihom”.*

Illi għalhekk b'difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwaliasi stat ta’ immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista’ tkun fiha filmument li jingħata l-kunsens reciproku (“**Nicholas Agius vs Rita Agius già Caruana**” – P.A. (VDG) tal-25 ta’ Mejju, 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta’ “*discretio judicii*” hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta’ parti jew ohra fiz-zwieg li tagħti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

“*Il matrimonio, in quanto patto ossia “foedus” richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi*

*una “servitus” per tutta la vita” (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).*

Illi pero', kif gia inghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju id-dottrina u l-gurisprudenza “*non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo` compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una coscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena”* (**Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski” – Pompedda – Zaggia, “Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico”** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **“Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo”** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *“fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimoniali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanziali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicemente nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliest jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettamente kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju”* (ara, **“Emanuel Camilleri v. Carmen Camilleri”**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *“Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzarejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzarejjed fuq il-hajja”*

*mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tal-haja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju (“**Selina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt**”, P.A., 15 ta' April 1996”).*

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-artikolu 19(1)(d) irid ikun hemm l-linkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, “**Jacqueline Cousin v. Bernard Simler**”, P.A., 3 ta' Gunju 1998; “**Roseanne Cassar v. Kenneth Cassar**”, P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima v. Mary Andrews**”, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jiispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

*“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)” (**Bersini, F.**, “**Il Diritto Canonico Matrimoniale.**” (Torino, 1994), p. 97).*

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wieħed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all’assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l’esistenza con un contratto perpetuo e irriscendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa è il matrimonio; è necessaria la maturità di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, è necessaria la discrezione non tanto per l’atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell’atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l’età prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacità intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, għar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facili, u dan kif għi gie indikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

“... . . . se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un’ affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei riguardi dell’ altra parte sia nei riguardi della prole” (**Pompedda, M.F., “Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.”** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bhad-dritt kanoniku (**Can. 1095 (3)**) tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda impossibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbila` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbi biss fil-prezenza ta’ anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` “di intendere e / o di volere”. “L’incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale”, jghid il-Bersini, “rende la persona inabile al matrimonio, anche nell’ ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso” (op. cit., p. 99).

Illi għal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta’ definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. **255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma “*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*” (**Viladrich, P.J.**, op. cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi “**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**” (P.A. (VDG) 17 ta’ Novembru 2000 u “**Anna Galea vs John Walsh**”, (P.A. (VDG) tat-30 ta’ Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f’dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jagħtu lilhom infuħom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita bejniethom “*the community of life and love*”.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel riferenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet “**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**” (P.A. (N.A.) 25 ta’ Marzu 2002) fejn ingħad li:-

“*Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mħuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi mogħti bl-iktar mod liberu u xjenti għal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tiegħu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoء li tnejn minn nies jagħtu lilhom nfuħhom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx*

gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu zzwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu."

Illi kif inghad fis-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri**" (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbili.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi "**Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri**" (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); "**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); "**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**Artikolu 19 (1) (f)** jingħad ukoll li zzwieg ikun null:-

"art. 19 (1) (f) "jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u "**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi inoltre fis-sentenza "**Theresa Taguri nee**

Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe” (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta’ Novembru 1999) gie ritenut illi:-

“Fl-interpretazzjoni ta’ dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neċċesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttamente izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta’ xi parti fil-perjodu mmeddatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens”.

Illi tal-istess portata hija s-sentenza **“Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro”** (P.A. (RCP) 1 ta’ Frar 2001); **“Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine”** (P.A. (RCP) 8 ta’ Novembru 2000); **“Carmen El Shimi għa Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi”** (P.A. (NA) 20 ta’ Gunju 2000); **“Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim”** (P.A. (NA) 31 ta’ Mejju 2000); **“Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli”** (P.A. (RCP) 4 ta’ April 2000) u **“Albert Grech vs Josette Grech”** (P.A. (RCP) 30 ta’ April 2002 Cit Nru 793/01/RCP), u **“Joseph Mizzi vs Pauline Mizzi”** (P.A. (RCP) 1 t’Ottubru 2002 Cit Nru 50/02/RCP).

Illi mill-provi prodotti jirrizulta car li appartī dak premess dwar il-vjolenza morali u l-pressjoni li saret fuq l-attrici biex tizzewweg, dak li wassal lill-attrici sabiex toqghod għal dan kollu u wkoll sabiex hija tizzewweg lill-konvenut meta hija kellha biss 16-il sena, kien il-fatt li hija harget tqila mill-konvenut meta kellha biss 15-il sena, u għalhekk certament jingħad li hija kellha l-kunsens tagħha ivvizzjat minhabba nuqqas ta’ deskrizzjoni fuq il-hajja mizzewga u wkoll il-kunsens tagħha kien vizzjat peress li eskluda elementi essenziali ghall-istess zwieg, tant li hija hadet dan il-pass irrelevanti minn kull emmozzjoni kwalunkwe li hija setgha kellha ghall-konvenut u biss sabiex tobdi lill-genituri tagħha u wkoll tirrimedja ghall-tqala qabel iz-zwieg, u dan kollu huwa bazi ta’ nullita tal-istess zwieg ukoll *ai termini tal-artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255*, kif gie deciz ukoll diversi drabi minn din il-Qorti fosthom fis-sentenzi: **“Sarah Mifsud Scicluna vs Christopher Mifsud”** (P.A. (RCP) 26 ta’ Novembru 2002 - Cit Nru

Kopja Informali ta' Sentenza

174/02), u “**Ahmed Al Halel vs Karen Portelli**” (P.A. (RCP) 1 ta’ Ottubru 2002 – Citaz. Numru: 134/00/RCP); “**Martin Farrugia vs Antionette Farrugia**” (P.A. (RCP) 12 ta’ Dicembru 2002); “**Catherine Micallef vs Joseph Muscat**” (P.A. (RCP) 12 ta’ Dicembru 2002); “**Louise Vella vs Louis Vella**” (P.A. (RCP) 27 ta’ Novembru 2002); u “**Isabelle Muscat vs James Muscat**” (P.A. (RCP) 30 ta’ Jannar 2003).

Illi ghalhekk it-talbiet attrici għandhom jigu milqugħha abbazi tal-artikoli **19 (1) (a) (d) u (f) tal-Kap 255** tal-ligijiet ta’ Malta.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta'** u **tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut *stante* li l-istess huma nkompatibbli ma dak hawn deciz, **tilqa' t-talbiet attrici** b'dan illi:

- 1) Tiddikjara z-zwieg kontratt bejn Ruth Attard gia Cesare u Alexander Cesare fit-tlieta ta' Marzu 1990 null u bla effett ghal kull fini u effett tal-ligi u dan *ai termini tal-Artikoli 19 (1) (a) (d) u (f) tal-Kap 255*, għar-ragunijiet imputabbli lill-attrici.
- 2) Tordna lill-konvenut Direttur tar-Registru Pubbliku jannota tali nullita' ta' l-Att taz-Zwieg numru 199 tas-sena 1990;

Bl-ispejjez kollha a karigu tal-attrici.

Moqrija.

-----TMIEM-----